

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Л. І. ВОЙТЕНКО, В. М. РОМАНЕЦЬ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ
«АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА»**

ОДЕСА – 2023

УДК 82'01(072)
A721

ББК

Рецензенти: д. філол. н., проф. **Калкутіна В. В.**,
Національний університет «Одеська юридична академія»

д. філол. н., проф. **Колегаєва І. М.**,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету романо-германської
філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Протокол № 11 від «30» червня 2023 р.

**УДК 82'01(072)
А721**

Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету
романо-германської філології
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
Протокол № 11 від «30» червня 2023 р.

Рецензенти: д. філол. н., проф. **Калкутіна В. В.**,
Національний університет «Одеська юридична академія»

д. філол. н., проф. **Колегаєва І. М.**,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Войтенко Л. І., Романець В. М.

Методичні рекомендації до курсу «Антична література» / Л. І. Войтенко,
В. М. Романець. – Одеса: видавництво, 2023. – 21 с.

ISBN

Метою даних методичних рекомендацій є формування і вдосконалення навичок літературознавчого аналізу текстів античних авторів студентами факультетів іноземних мов (переклад включно) та перекладацьких відділень вищих навчальних закладів відповідно до навчальних програм.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультетів іноземних мов (переклад включно), викладачів, фахівців, зацікавлених у знанні та аналізі творчої спадщини античної культури.

УДК
82'01(072)
А721

© Войтенко Л. І., Романець В. М., 2023
© видавництво, 2023

ПЕРЕДМОВА

Феномен античності впродовж віків привертає увагу людства, не втрачаючи своєї актуальності. Курсом історії «Античної літератури» традиційно розпочинається вивчення світової літератури в гуманітарних вузах. Завдання курсу – познайомити студентів із найвизначнішими творами давньогрецьких і римських авторів, на основі новітньої методології сформуванню уявлення про специфіку першої в Європі художньої літератури і розкрити її значення в загальному світовому літературному процесі.

Як відомо, культура античності стала тим фундаментом, на якому пізніше розвивалася європейська художня культура. Знання античності необхідно філологу для розуміння витоків багатьох процесів та явищ і в галузі теорії літератури, і в галузі художньої творчості. Таким чином, античність є одним із наріжних каменів гуманітарної освіти. Коло основних проблем курсу античної літератури визначається її місцем у світовому історико-літературному процесі: антична література стоїть біля витоків європейської літератури. Проблеми традиції та новаторства, спадкоємних зв'язків розглядаються як провідні в проблематиці курсу. Античність органічно входить у систему філософських, естетичних і літературних концепцій сучасності. Тому особливу увагу звертаємо на специфіку образного мислення, естетичну значимість, неповторність античної літератури як явища, зумовленого історично й художньо, і на спадкоємність родів і жанрів, які спершу сформувалися в античній літературі й продовжують свій розвиток у літературах Нового часу.

Вивчення античної літератури має свої труднощі:

– античне суспільство надто віддалене від нашого часу і за своїм суспільним механізмом, звичаями, уявленнями, побутом надзвичайно своєрідне;

– важко сприймаються самі твори античної літератури. Вона представлена переважно поетичними творами, адже в античності поезія поцінювалася вище прози. Античний вірш ґрунтується на поєднанні довгих

і коротких складів і не знає звичної для нас рими (вона з'явиться лише в Середні віки у творчості трубадурів). Античний вірш читається повільно, плавно;

– у творах античної літератури зустрічається багато імен міфологічних й історичних персонажів, як правило, нам мало відомих. Рекомендується читати художні твори з виписками, іншими словами – вести читацькі щоденники, якими можна користуватися під час іспиту (заліку). Настійно рекомендується студентам залучати під час підготовки матеріали з історії античного мистецтва, знання якого допоможуть глибше проникнути у світ художньої літератури.

У методичних рекомендаціях подано плани семінарських занять, практичні завдання, завдання для самостійної роботи, зазначена література для кожного семінарського заняття. Крім того, даються переклади античних авторів українською мовою та художні тексти, обов'язкові для прочитання. Оскільки курс завершується іспитом, подаються також питання, які допоможуть студентам підготуватися до нього.

ТЕМА 1: ДАВНЬОГРЕЦЬКА МІФОЛОГІЯ ТА ДАВНЬОГРЕЦЬКИЙ ЕПОС.

План:

1. Цикли давньогрецьких міфів.
2. Гомерівський епос.
3. Особливості епічного стилю Гомера.
4. Художньо-стильові особливості «Іліади» Гомера.
5. Проблематика, система образів в «Іліаді» Гомера.
6. Гомерівське питання в сучасному літературознавстві.

Практичне завдання:

1. Проаналізувати міф про Троянську війну, зокрема сцену суду Паріса; сцену зустрічі Паріса та Пріама; викрадення Єлени, Ахілл. Вбивство Ахіллесом Гектора.
2. Проаналізувати уривок «Іліади» «Щит Ахілла» (пісня 18, вірші 478-617), довести, що поема Гомера – «енциклопедія життя Еллади».
3. Проаналізувати даний уривок «Іліади», виділивши в ньому постійні епітети, порівняння, повтори, хронологічну несумісність.
4. Проаналізувати промову з «Іліади» «Звернення Одісея до Ахіллеса» (пісня 9), виділивши в ній характерні риси героїв.

Завдання для самостійної роботи:

- навести приклади міфів відповідно різновидів (наприклад, міф про Аполлона та Артеміду – близнюковий);
- виписати та знати значення термінів та понять: аед, анімізм, антропоморфізм, есхатологізм, зооморфізм, космогонія, міф, рапсод, тотемізм, хаос, фетишизм.

Джерела:

1. Гомер. «Іліада» (повний текст у будь-якому виданні).
2. Антична література: Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).
3. Пащенко В. І., Пащенко Н. І. Антична література. Підручник. – К. : Либідь, 2001. – 718 с.

ТЕМА 2: ДАВНЬОГРЕЦЬКА ЛІРИКА**План:**

1. Причини появи давньогрецької меліки.
2. Провідні різновиди (пісенна та декламаційна).
3. Еволюція тематики давньогрецької елегії (Тіртеї, Каллін, Солон, Феогнід, Мімнерм) – на матеріалі конкретних ХТ.
4. Ямбічна лірика (Архілох, Гіппонакт) – на матеріалі ХТ.
5. Причини появи сольного мелосу (Алкеї, Сапфо, Анакреонт) – на матеріалі конкретних ХТ.
6. Хорова меліка (Піндар, Алкман, Вакхлід, Семонід) – на матеріалі ХТ.
7. Літературне (культурне) відлуння еллінської лірики (анакреонтика, ямбічна поезія, елегія тощо; перегук сюжетів і мотивів: «Сплять усі верховини гірські» (Алкман) – «На всі вершини ліг супокій...» (Й. В. Гете) і т. д.).

Практичне завдання:

1. Проаналізувати текстуально один із віршів еллінських ліриків, визначити його провідну думку і специфіку використання конкретних художніх засобів.
2. Проаналізувати мандрівний мотив у запропонованому прикладі.
3. Підібрати власні приклади мандрівних сюжетів та тем.
- 4.

<p>Алкман (VII ст. до н. е.) Сплять усі верховини гірські й стрімчасті скелі, Всі байраки, всі провалля, Нори, де плазуни, що їх чорна земля зростила, плем'я бджіл, хижий звір у пущі, Страховищ у глибинах моря сон пойняв,</p>	<p>Й. В. Гете (1749-1832) На всі вершини ліг супокій. Вітрець не лине В імлі нічній Замовк пташиний грай. Не чути шуму бору. Ти теж спочинеш скоро – Лиш зачекай.</p>
--	--

Крила поскладавши, в вітах послуло птаство... (Переклад Г. Кочура).	(Переклад М. Бажана).
---	-----------------------

Завдання для самостійної роботи:

- вписати та знати значення термінів та понять: елегія, ямб, дифірамб, пеан, епінікій, френ, ембатерій, сколій, енкомій, епітафія, епілія, гноми, парфенії, епіталами, гіперхема;
- вписати види строф, проілюструвавши їх прикладами з творів вищезазначених авторів.

Джерела:

1. Антична лірика (у будь-якому виданні).
2. Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).

ТЕМА 3: ВИНИКНЕННЯ ДАВНЬОГРЕЦЬКОГО ТЕАТРУ

План:

1. Особливості та джерела давньогрецької трагедії (міфологія, Елевсінські містерії, Великі Діонісії тощо).
2. Семантика й етимологія терміну «трагедія» : варіанти тлумачення.
3. «Поетика» Аристотеля і теорія драми (зокрема – поняття «катарсис», «мімезис»).
4. «Батько трагедії» Есхіл. Життєвий шлях і особливості творчості. Трилогія про Прометея та її міфологічні джерела (поліваріативність міфу та його трансформація Есхілом).
5. Проблематика, система образів, літературне відлуння трагедії «Прометей прикутий».
6. Прометей – вічний образ світової літератури (Байрон, Шевченко, Леся Українка («донька Прометея») та інші).

Практичне завдання:

1. Вписати визначення трагедії Аристотелем (від слів «...трагедія – це відтворення витонченою мовою...» до слів «...очищення подібних афектів»; «Поетика», розділ VI).
2. Визначити структурні елементи у трагедії «Прометей прикутий» Есхіла.
3. Вписати відомості про конкретні діяння Прометея як культурного героя, порівняти їх з різними варіантами міфу про Прометея.
4. Про що стасими у цій трагедії?

Завдання для самостійної роботи:

- вписати із «Поетики» Аристотеля структурні елементи драми.
- вписати та знати значення термінів і понять: театрон, проскеній, парод, сцена, орхестра, епісодій, комос, катарсис, стасим, ексод, перипетія, хор, пролог, бог з машини.

Джерела:

1. «Антична драма» (у будь-якому виданні).
2. Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).

ТЕМА 4: ДАВНЬОГРЕЦЬКА ТРАГЕДІЯ**План:**

1. Софокл – «найтитолованіший» трагічний поет, його новаторство в постановці трагедій.
2. Проблематика, система образів, літературне відлуння трагедії «Едіп-цар/тиран» (або «Антигона» – за вибором студента).
3. «Едіп-цар» як трагедія долі. Образ етро – «едіпів комплекс» – фрейдизм – літературознавство.
4. Еврипід – геній, якого не до кінця зрозуміли сучасники, провісник драматургії нового часу. Психологізм його творів.
2. Проблематика, система образів, літературне відлуння трагедії «Медея». Складний психологічний конфлікт трагедії «Медея».

Практичне завдання

1. Проаналізувати стасим «Дивних багато на світі див...» (епісодій I) із трагедії «Антигона» як концентроване втілення гуманістичного пафосу давньогрецької культури, своєрідного еліксиру її безсмертя.
2. Про що комоси у трагедії Софокла «Цар-Едіп»?
3. Підібрати приклади використання та трансформації міфу про Іполліта від Еврипіда до сучасності.

Завдання для самостійної роботи:

- виписати із роботи Б. Варнеке «Історія античного театру» інформацію про акторів, організацію вистав у Давній Греції.
- виписати та знати значення термінів та понять: дидакалії, архонт, протагоніст, трагічне мовчання, мімесис.

Джерела:

1. «Антична драма» (у будь-якому виданні).
2. Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні)

ТЕМА 5: ДАВНЬОГРЕЦЬКА КОМЕДІЯ**План:**

1. Джерела давньогрецької комедії (міфологія, звичаї, фалічні пісні, викривальні куплети, Лінеї, гра сатирів тощо).
2. Семантика і етимологія терміна «комедія», варіанти тлумачення.
3. Життєвий шлях і особливості творчості Аристофана. Сміливість критики в його політичних комедіях (на прикладі комедії «Мир»).
4. Проблематика, система образів комедії «Хмари».

Практичне завдання:

1. Проаналізувати агон між Правдою і Кривдою у комедії Аристофана «Хмари».
2. Які античні автори згадуються у комедії Аристофана «Хмари»?
3. Творчість якого автора стала причиною сварки між Федіпідом та Стрепсіадом?

Завдання для самостійної роботи:

- виписати та знати значення термінів та понять: комедія, агон, парабаса, ода, антода, парод, бомолох.
- які маски використовувалися в античному театрі?

Джерела:

1. «Антична драма» або «Антична комедія» (у будь-якому виданні).
2. Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).

ТЕМА 6: ТЕАТР ЕПОХИ ЕЛЛІНІЗМУ**План:**

1. Втрата новою античною комедією політичної гостроти, її сімейно-побутові конфлікти (від Менандра до Теренція). Загальна характеристика комедії Менандра «Відлюдник».
2. Особливості та періодизація давньоримської літератури. Вплив на неї грецької культури.
3. Менталітет римлян і специфіка римського театру. Пріоритет комедії на римській сцені. Тогати і паліати, відкриття і «плагіати» в римській драматургії.
4. Тит Макцій Плавт. Життєвий шлях і особливості творчості. Проблематика та система образів комедії «Скарб».
5. «Напів-Менандр» – Публій Теренцій Афр. Життєвий шлях і особливості творчості. Проблематика та система образів комедії «Брати».

Практичне завдання:

1. Знайти у текстах комедій Плавта або Теренція елементи, запозичені з грецької комедії.
2. Виявити спільні мотиви та сюжетні лінії у «Скарбі» Плавта та «Скупому» Мольєра та ін.).

3. Завдання для самостійної роботи:

- навести приклади культурного відлуння творів Менандра (пізніші запозичення його сюжетів і образів письменниками, життя Менандрових схем у сучасній масовій культурі).
- виписати та знати значення понять і термінів: еллінізм, паліата, тогата, ателлана, сатура, комедія масок, фарс, мім, фесценіни.

Джерела:

1. «Антична драма» або «Антична комедія» (у будь-якому виданні).
2. Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).

ТЕМА 7: ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ГОРАЦІЯ І ОВІДІЯ.

План :

1. Життєвий шлях і особливості творчості Квінта Горація Флакка.
2. «Послання до Пізонів» як початок традиції повчання поетичного мистецтва, «art poetica» (Н. Буало. «Мистецтво поетичне», П. Верлен. «Мистецтво поетичне», М. Рильський. «Мистецтво поетичне» і т. д.).
3. «До Мельпомени» як початок усесвітньої традиції підведення поетом підсумку свого життєвого і творчого шляху (Джон Мільтон. «Пам'яті Шекспіра» («*Що тобі, Шекспіре, те каміння...*»); М. Рильський «*Я пам'ятник собі поставив нетривалий...*» і т. д.).
4. Життєвий шлях і особливості творчості Публія Овідія Назона.
5. «Метаморфози» : Овідій як реципієнт і трансформатор античної міфології.
6. Овідій – співець кохання, ідеал середньовічних «співців пристрасті ніжної» – провансальських трубадурів (згодом – труверів і мінезингерів).

Практичне завдання:

1. Порівняти вірші Горація – Дж. Мільтона – М. Рильського (мотив «...звів я пам'ятник свій...»), знайти і зачитати (бажано напам'ять) на семінарі текстові збіги в них.

КВІНТ ГОРАЦІЙ ФЛАКК.

ДО МЕЛЬПОМЕНИ (III, 30)

Звів я пам'ятник свій. Довше, ніж мідь дзвінка,
 Вищий од пірамід царських, простоїть він.
 Дощ його не роз'їсть, не сколихне взимі,
 Впавши в лють, Аквілон; низка років стрімких –
 Часу біг коловий – в прах не зітре його.
 Смерті весь не скорює; не западе в імлу
 Частка краща моя. Поміж потомками
 Буду в славі цвісти, поки з Весталкою
 Йтиме Понтифік-жрець до Капітолію.
 Там, де Авфід бурлить, де рільникам
 колись Давн за владаря був серед полів сухих, –

Будуть знати, що я – славний з убогого –
 Вперше скласти зумів по-італійському Еолійські пісні.
 Горда по праву будь, Мельпомено, й звінчай,
 мило всміхаючись,
 Лавром сонячних Дельф нині й моє чоло.

2) ДЖОН МІЛЬТОН.

ПАМ'ЯТІ ШЕКСПІРА. 1630 Р.

Пощо тобі, Шекспіре, те каміння,
 Яке так тяжко цілі покоління
 Збирають і громадять вище гір
 На піраміду, що сягає зір?
 О любий сину Вічності і Слави!
 Міцніший за корони і держави
 Ти пам'ятник воздвиг в людських серцях.
 Достійно він святий вкриває прах.
 Бо сторінки твоїх безцінних книг
 Зрушають нас. Схиляючись до них
 Таємний зміст ми чуємо у слові,
 Завмерлі, мов фігури мармурові.
 Пишнішої гробниці на землі
 не матимуть ніколи королі.

3) МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ.

ПАМ'ЯТНИК

Я пам'ятник собі поставив нетривалий
 – Не з міді гордої, не з мармурових брил.
 Скупі слова мої, що на папері стали,
 Укриє завтра пил.
 Ні сили вищої не дарувала доля,
 Ні слави славної мені не прирекла,
 І час мене змете, як сохле листя з поля.
 Мов крихти зо стола.
 І я забудуся, і, може, лиш випадком
 Хтось, розглядаючи старих книжок сміття,
 Незацікавленим напом'яне нащадкам
 Мале моє життя.
 І скаже: жив, писав; приймав хвали й образи;
 А втім, ніколи нам не бракне диваків...
 Та що, коли додасть: зате в житті ні разу
 Неправді не служив!

Завдання для самостійної роботи:

- навести власні приклади культурного відлуння оди Горація.
- виписати та знати значення понять і термінів: послання, еподи, метаморфози, сатири, любовна елегія.

- Навести приклади впливу любовної лірики Овідія на формування ідеалу середньовічних «співців пристрасті ніжної» – провансальських трубадурів (згодом – труверів і мінезінгерів).

Джерела:

1. «Антична лірика» (у будь-якому виданні).
2. Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).

**14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
ОСНОВНА**

1. Бандура Т. Й. Історія зарубіжної літератури (античний період) (для студентів філологічного факультету) : навчально-методичний комплекс / уклад. Т. Й. Бандура. – Одеса : ПНПУ, 2018. – 53 с.
2. Білецький О. Неповторний Аристофан / Білецький О. // Аристофан. – Комедії. – Харків, Фоліо, 2012. – С. 3-18.
3. Білецький О. Було колись над Іліоном / О. Білецький/ / Гомер. Іліада. – Харків: Фоліо, 2016. – С. 3-25.
4. Ковбасенко Ю. І. Антична література : Навчальний посібник. – К. : Вид-во КМПУ «Університет», 2014. – 256 с.
5. Ковбасенко Ю. І., Тверітінова Т. І., Євтушенко С. І. Антична література : Методична логія для студента. – К. : Вид-во КМПУ «Університет», 2010.
6. Парандовський Я. Міфологія. Вірування стародавніх греків та римлян. – К. : Молодь, 2010. – 230 с.
7. Пашенко В. І., Пашенко Н. І. Антична література. Підручник. – К. : Либідь, 2011. – 718 с.
8. Підлісна Г. Н. Антична література. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 384 с.

ДОДАТКОВА

1. Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія. – Тетяна Михед. – К. : Центр навчальної літератури, 2011.
2. Від античності до класицизму : Хрестоматія. – К. : УАВЗЛ, 2010.

ХУДОЖНІ ТВОРИ

1. *Александрійська поезія* : Каллімах, Феокрит, Аполлоній Родоський (за хрестоматією).
2. *Апулей*. Метаморфози, або Золотий осел.
3. *Аристотель*. Поетика (за хрестоматією).
4. *Аристофан*. Мир. Лісістрата (одна п'єса за вибором). Хмари.
5. *Вергілій*. Буколіки. Георгіки. Енеїда (за хрестоматією).
6. *Гесіод*. Роботи і дні (за хрестоматією).
7. *Гомер*. Іліада. Одиссея (за хрестоматією).
8. *Горацій*. Оди. Еподи. Сатири. Послання до Пісонів (за хрестоматією).

9. *Давньогрецька класична лірика*: Каллін, Тіртей, Солон, Мімнерм, Феогнід; Архілох, Сімонід; Алкей, Сапфо, Анакреонт; Піндар, Алкман, Вакхїлід (за хрестоматією).
10. *Евripід*. Медея. Іпполїт (одна п'єса за вибором).
11. *Есхіл*. Перси. Прометей закутий (одна п'єса за вибором).
12. *Катулл*. Поезія (за хрестоматією).
13. *Лонг*. Дафніс і Хлоя.
14. *Менандр*. Відлюдник. Полюбовний суд (одна п'єса за вибором).
15. *Міфи Стародавньої Греції* (вибірково).
16. *Овідій*. Поезія. Метаморфози (за хрестоматією).
17. *Плавт*. Скарб. Хвалькуватий воїн (одна п'єса за вибором).
18. *Софокл*. Цар Едіп. Антігона (одна п'єса за вибором).
19. *Теренцій*. Свекруха. Брати (одна п'єса за вибором).

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Наукова бібліотека ОНУ:

– загальний електронний каталог НБ ОНУ –
<http://lib.onu.edu.ua/ru/elektronnyj-katalog/>

– інформаційно-бібліографічний відділ НБ ОНУ –
<http://lib.onu.edu.ua/ru/vyrtualnaya-spravochnaya-sluzhba/>

Електронна бібліотека «УКРАЇНКА» – <http://irbis-nbuv.gov.ua>

Електронні підручники з зарубіжної літератури для вузів. –
<http://www.gumfak.ru/zarub.shtml>

Історія античної літератури (Чистякова Н. А., Вулих Н. В.). – Режим доступу:
<http://antique-lit.niv.ru/antique-lit/chistyakova-vulih/index.htm>

<http://www.antiquus.lib>

<http://www.ae.lib.narod.ru>

12. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Джерела вивчення античної літератури. Періодизація Давньогрецької літератури.
2. Загальна характеристика архаїчного періоду. Поняття про міф, етапи міфології.
3. Циклізація міфів, герої.
4. Різновиди міфів.
5. «Гомерівське питання»: історія проблеми і її сучасний стан.
6. Поняття про епос. Сюжетна основа поеми Гомера «Іліада».
7. Вольфіанці та їх погляд на поеми Гомера.
8. Теорія первісного ядра та її послідовники у літературознавстві.
9. Система образів поеми Гомера «Іліада» .
10. Художня своєрідність поеми Гомера «Іліада».
11. Художні та композиційні особливості «Одіссеї» Гомера.
12. Образ Одіссея в поемі «Іліада» та «Одіссея».
13. Дидактичний епос. Художня своєрідність поеми Гесіода «Роботи і дні».
14. Виникнення мелосу, історичні причини та передумови появи меліки.

15. Тематичне різномаяття елегій: творчість Калліна, Тіртея, Солона, Феогніда, Мімнерма.
16. Ямбічна поезія Архілоха, Гіппонакта.
17. Мандрівні поети Греції: Івік, Семонід.
18. Розвиток сольної лірики у творчості Алкея, Сапфо, Анакреонта.
19. Художня своєрідність хорової лірики (Алкман, Аріон, Піндар).
20. Виникнення, устрій та суспільне значення давньогрецького театру. Організація театральної справи.
21. Поняття про драму. Теорії походження драми.
22. Жанрові особливості та структура трагедії.
23. Поетика Аристотеля як перша теоретична праця з літературознавства. Вчення про трагедію.
24. Художня своєрідність трагедії Есхіла «Перси», роль вісників.
25. «Прометей закутий» Есхіла як монументально-декламаційна трагедія. Роль хору, новаторство Есхіла..
26. Трагедія Софокла «Цар Едіп»: проблематика, конфлікт, образи, композиція.
27. Трагедія Еврипіда «Медея»: жанрово-тематична своєрідність, особливості сюжету, проблематики, образної структури.
28. Виникнення давньогрецької комедії.
29. Структура та проблематика давньогрецької комедії, роль хору.
30. Проблематика і поетика комедії Аристофана «Хмари».
31. Періодизація творчості Аристофана. Комедії антивоєнного характеру.
32. Антична проза, її жанри і види.
33. Література доби Еллінізму: жанрово-тематична спрямованість.
34. Проблематика і поетика комедій Менандра «Відлюдник», «Полюбовний суд».
35. Александрійська поезія: загальна характеристика, аналіз творчості одного з поетів на вибір (Каллімах, Феокріт, Апполоній Родоський).
36. Література періоду римського панування. «Дафніс та Хлоя» Лонга: жанрова своєрідність, проблематика, образи, стиль.
37. Архаїчний період давньоримської літератури. Перші поети.
38. Своєрідність римського театру, види комедій.
39. Художня своєрідність комедій Плавта: проблематика, сюжети, образи-маски, народна мова.
40. Поетика комедій Плавта «Хвалькуватий воїн», «Скарб».
41. Проблематика і поетика комедії Теренція «Свекруха».
42. Жанрова своєрідність та художні особливості поеми Лукреція «Про природу речей».
43. Літературна програма поетів-неотериків. Художня своєрідність поезії Катулла.
44. Загальна характеристика суспільного та літературного життя Риму в «добу Августа».
45. Жанрово-тематична своєрідність «Буколік» Вергілія. Вергілій і Феокріт.
46. Жанрово-тематична своєрідність «Георгік» Вергілія. Вергілій і Гесіод.

47. «Енеїда» Вергілія. Жанрова своєрідність та композиція поеми.
48. Вергілій та Гомер. Спільне та відмінне з гомерівськими поемами. Образ Енея як ідеал римської доблесті.
49. Жанрова своєрідність лірики Горація: оди, еподи, сатири.
50. «Послання до Пізонів» Горація – видатна пам'ятка античної класичної естетики.
51. Тема поетичної творчості у ліриці Горація.
52. Поема Овідія «Метаморфози»: міфологічна основа.
53. Композиційна основа «Метаморфоз» Овідія.
54. Сюжети, образи, мотиви «Метаморфоз» Овідія.
55. Пізній період творчості Овідія («Скорботні елегії», «Послання з Понта»).
56. Художня своєрідність роману Апулея «Метаморфози, або Золотий осел».
57. Композиція роману Апулея «Золотий осел».
58. Література епохи Пізньої Імперії. Художні особливості «Сатирикону» Петронія.
59. Поетика «Медеї» Сенеки.
60. Основні концепції античності.

ЗРАЗОК БІЛЕТУ

1. Поняття про драму. Теорії походження драми.
2. Композиційна основа «Метаморфоз» Овідія.

ХУДОЖНІ ТВОРИ АНТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Алкей

Алкей. Поезії // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – 2-е вид. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 134-162.

Алкей. Поезії / Пер. А. Содомори // Антична література : Хрестоматія. Давньогрецька поезія в українських перекладах і переспівах. / Упор. В. П. Маслюк. – К., 1994. – С. 128-134.

Анакреонт

Анакреонт. Вірші. Анакреонтика. // Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 96-98.

Аполлоній Родоський

Аргонавтика (фрагменти) / Пер. А. Смотрич // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. Білецький. – К., 1968. – С. 335-337.

Апулей

Апулей. Метаморфози, або Золотий осел : Роман / Пер. з лат. Й. Кобова і Ю. Цимбалюка. – К. : Дніпро, 1982. – 239 с. (Вершини світ. письменства. Т. 42).

Апулей. Метаморфози, або Золотий осел / Пер. Й. Кобова, Ю. Цимбалюка // Дамоклів меч : Антична новела / Упор. Й. Кобова та Ю. Цимбалюка. – К., 1984. – С. 182-256.

Апулей. Амур і Псіхея / Пер. І. Франка // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. Білецький. – К., 1963. – С. 561-576.

Арістотель

Арістотель. Поетика / Пер. Ю. Мушака та Й. Кобова // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – 2-е вид., доповн. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 303-313.

Арістотель. Поетика / Пер. Ю. Мушака та Й. Кобова // Античні поетики. Арістотель. Поетика. ПсевдоЛонгін. Про високе. Горацій. Про поетичне мистецтво / Упор. М. І. Борецький, В. З. Зварич. – К. : Грамота, 2007. – С. 27-63.

Арістотель Риторика (фрагменти) // Сагач Г. М. Золотослів : Хрестоматія з риторики. – 2-е вид. доповн. і перероб. – К. : Школяр, 1998. – С. 88-93.

Арістофан

Арістофан. Комедії / Пер. з гр. Бориса Тена; Вступ. ст. О. І. Білецького. – К. : Худ. літ., 1980. – 277 с.

Архілох

Архілох. Вірші // Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 93-94.

Архілох. Вірші / Пер. В. Маслока // Антична література : Хрестоматія. Ч. 1. Давньогрецька поезія в українських перекладах і переспівах / Упор. В. П. Маслока. – К., 1994. – С. 103-104.

«Батрахомахія»

«Батрахомахія» / Пер. П. Стрільціва // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13.

Вергілій

Вергілій Публій Марон. Енеїда / З латин. пер. Михайло Білик; Пер. звірив і зредагував Борис Тен; Передм. написав, коментарі власних імен склав Йосип Кобів. – К. : Дніпро, 1972. – 355 с.

Вергілій Публій Марон. Буколіки. Енеїда / Пер. з латин. М. Зеров // Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 115-127.

Вергілій Публій Марон. Буколіки. Георгіки. Енеїда // Зеров М. К. Твори : В 2 т. – Т. 1 : Поезії. Переклади / Упор. : Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. – К. : Дніпро, 1990. – С. 197-282.

Геродот

Геродот // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – 2-е вид., доповн. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 277-283.

Геродот із Галікарнасу. Скіфія. Найдавніший опис України з V ст. перед Христом. – К. : «Довіра», 1992. – 72 с.

Геродот. Історія (Фрагменти) / Пер. Й. Кобова, Ю. Цимбалюка // Дамоклів меч : Антична новела / Упор. Й. Кобів, Ю. Цимбалюк. – К., 1984. – С. 22-49.

Гесіод

Гесіод. Роботи і дні / Пер. В. Свідзінського // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 117-126.

Еоай. Теогонія (Походження богів). Щит Геракла / Пер. І. Франка // Франко І. Я. Збір. творів : У 50 т. – К., 1977. – Т. 8. – С. 313-356.

Гомер

Гомер. Іліада. Одиссея // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 51-116.

Гомер. Іліада. Одиссея / Пер. Бориса Тена // Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 56-92.

Горацій

Горацій Квінт Флакк. Оди. Еподи // Зеров М. К. Твори : В 2 т. – Т. 1 : Поезії. Переклади / Упор. : Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. – К. : Дніпро, 1990. – С. 282-306.

Горацій Квінт Флакк. Твори // Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 127-134.

З римської поезії: Поетичні переклади Миколи Зерова // Зеров М. К. Твори : В 2 т. – Т. 1 : Поезії. Переклади / Упор. : Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. – К. : Дніпро, 1990. – С. 128-383.

Демосфен

Демосфен // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – 2-е вид. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 295-298.

Езоп

Езопові байки // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 131-134.

Езоп. Байки / Пер. Й. Кобова, Ю. Цимбалюка // Дамоклів меч: Антична новела / Упор. Й. Кобова, Ю. Цимбалюка. — К., 1984. — С. 130–132.

Еврипід

Еврипід. Трагедії / Пер. з давньогр. А. Содомори та Бориса Тена. – К. : Основи, 1993. – С. 21-152.

Еврипід. Іпполіт / Пер. Ф. Самоненка. Медея / Пер. Ф. Самоненка // Антична література: Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К., 1968. – С. 234-246, 224-234.

Еврипід. Медея / Пер. Бориса Тена, О. Роздольського // Давньогрецька трагедія. – К., 1981. – С. 167-215.

Есхіл

Есхіл. Трагедії / Пер. з давньогр. А. Содомори та Бориса Тена. Передм. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1990. – 318 с.

Есхіл. Прометей закутий. / Пер. з давньогр. Бориса Тена. // Від античності до класицизму : Хрестоматія. / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 98-100.

Катулл

Катулл Гай Валерій. Ліричні поезії // Зеров М. К. Твори : В 2 т. – Т. 1 : Поезії. Переклади / Упор. Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. – К. : Дніпро, 1992. – С. 191-196.

Катулл Гай Валерій. Елегії : 2, 3 / Пер. М. І. Борецького // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 114.

Лонг

Лонг. Пастуша повість про Дафніса і Хлою / Пер. В. Державина // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 375-380.

Лонг. Дафніс і Хлоя // Пер. В. Маслюка // Давньогрецький роман. Харитон. Херей і Калліроя. Ксенофонт Ефеський. Ефеські історії, або Роман про Габрокома й Анфію. Лонг. Дафніс і Хлоя. – К., 2008. – С. 206-266.

Лукрецій

Лукрецій Тіт Кар. Про природу речей // Зеров М. К. Твори : В 2 т. – Т. 1. : Поезії. Переклади. – К. : Дніпро, 1990. – С. 128-190.

Лукрецій Тіт Кар. Про природу речей / Пер. М. Зерова // Зеров М. Вибране. – К., 1966. – С. 123-200.

Лукрецій Тіт Кар. Про природу речей // Зеров М. Твори : В 2-х т. – Т. 1. – К., 1992. – С. 128-190.

Лукрецій Тіт Кар. Антична література : Хрестоматія // Упор. О. І. Білецький. – К., 1968. – С. 407-416.

Лукрецій Тіт Кар. Про природу речей // Золоте руно. – К., 1985. – С. 75-77.

Менандр

Менандр. Відлюдник. Полюбовний суд // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 314-333.

Овідій

Овідій Публій Назон. Любовні елегії. Мистецтво кохання. Скорботні елегії / Пер. з лат. А. Содомори : Передм. та комент. А. Содомори. – К. : Основи, 1999. – 299 с.

Овідій Публій Назон. Метаморфози / Пер. з лат., передм. та прим. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1983. – 301 с.

Овідій Публій Назон. Метаморфози. Сумні елегії // Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 134-146.

Петроній

Петроній. Сатирикон. Уривок «Бенкет у Трімальхіона» / Пер. Ю. Мушака і Д. Малякевича. Уривок «Матрона з Ефеса» / Пер. Б. Зданевича // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 551-560.

Петроній. Сатирикон. Уривки : «Солдат-вовкулака», «Злодійські витівки відьом», «Ефеська матрона» / Пер. Й. Кобова, Ю. Цимбалюка // Дамоклів меч : Антична новела / Упор. Й. Кобова та Ю. Цимбалюка. – К., 1984. – С. 170-172.

Плавт

Плавт Тит Макцій. Близнята. Хвальковитий воїн. Скарб / Пер. Ф. Самоненка // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 383-397.

Плавт Тит Макцій. Близнюки / Пер. Ю. Мушака // Римська драма. Плавт. Теренцій. Сенека. Федра. – К. : Грамота, 2008.

Платон

Платон. Держава / Пер. Дзвінки Коваль. – К. : Основи, 2000.

Платон. Діалоги / Пер. з давньогр. – К. : Основи, 1995. – 394 с.

Платон. Бенкет. Держава. Іон // Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 299-303; 244.

Плутарх

Плутарх. Порівняльні життєписи / Пер. з давньогр. Й. Кобова та Ю. Цимбалюка; Передм. Й. Кобова. – К. : Дніпро, 1991. – 440 с. (Життєписи).

Плутарх. Про Демосфена і Ціцерона // Сагач Г. М. Золотослів : Хрестоматія з риторики. – К. : Школяр, 1998. – С. 102-106.

Плутарх. Порівняльні життєписи. Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 109-115.

Сапфо

Сапфо. Вірші. Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 95-96.

Сапфо. Поезії / Пер. Г. Кочура, А. Содомори // Антична література: Хрестоматія / Упор. О.І. Білецький. – К., 1968, – С. 146–150.

Сімонід з Кеосу

Напис на могилі 300 спартанців, що полягли в Фермопілах. Лев на гробі Леоніда в Фермопілах. Урятований жрець Кібели. Гріб бідного. Все йде, все минає / Пер. І. Франка // Франко І. Я. Збір. творів : У 50 т. – Т. 9. – К., 1977. – С. 141-144.

Софокл

Софокл. Трагедії / Пер. з давньогр. А. Содоморита Бориса Тена; Передм. А. Білецького. – К. : Дніпро, 1989. – С. 69-170; 225-290.

Софокл. Антігона. Від античності до класицизму : Хрестоматія / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 100-102.

Теренцій

Теренцій Публій Афр. Форміон / Пер. Ю. Мушака // Римська драма. Плавт. Теренцій. Сенека. Федра. – К. : Грамота, 2008.

Тіртей

Тіртей. Вірші. Від античності до класицизму : Хрестоматія. / Упор. Ю. І. Ковбасенко, Л. В. Ковбасенко, Л. І. Кулікова. – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 94-95.

Тіртей. Адже не буде ніхто доблесним мужем в війні / Пер. Н. Пащенко // Пащенко В.І., Пащенко Н.І. Антична література: Підручник. – К., 2001. – С. 131.

Фулідід

Фулідід. Антична література : Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький. – К. : Рад. шк., 1968. – С. 283-288.

Цезар

Цезар Гай Юлій. Гальська війна (Вспомини по війни з Галлами) / Пер. І. Франчука. – Бібліотека класиків грецьких і римських. – Коломия, 1902.

Цицерон

Цицерон Марк Тулій. Три трактати про ораторське мистецтво (фрагменти) // Сагач Г. М. Золотослів : Хрестоматія з риторики. – К. : Школяр, 1998. – С. 94-101.

Цицерон. Марк Тулій Про державу. Про закони. Про природу Богів / Пер. з латин. В. Литвинова. – К. : Основи, 1998. – 477 с.

Методичні рекомендації

Войтенко Леся Іванівна,
Романець Валентина Михайлівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ
«АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА»**

Випускні відомості